

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

บทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน:

กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี

The Role of Buddhist Monks on Health Promotion in Chonburi Province: A Case Study.

บุญเลิศ ยองเพชร

งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2553

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ประกาศคุณูปการ

รายงานผลวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์กับการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชน กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี (The Role of Buddhist Monks on Health Promotion in Chonburi Province: A Case Study) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีในการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชน และเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีที่มีความต่างด้านอายุ พรรษา ตำแหน่ง ประเภทของวัด วิถีฐานะ งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือจากหลายฝ่าย

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ทุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน ที่ได้ตรวจสอบตลอดจนแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา ตลอดจนคณาจารย์ ในภาควิชาทุกท่านที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัย และคอยให้คำแนะนำด้วยดีตลอดมา

หวังว่าคุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากรายงานวิจัยชิ้นนี้ จักเป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรีในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในโอกาสต่อไป

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

คำสำคัญ: บทบาท / สุขภาวะ

บุญเลิศ ยองเพชร : บทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน: กรณีศึกษาคณะสงฆ์ จังหวัดชลบุรี The Role of Buddhist Monks on Health Promotion in Chonburi Province: A Case Study.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน และเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีที่มีความต่างด้านอายุ พรรษา ตำแหน่ง ประเภทของวัด วิถีฐานะ

ผลจากการศึกษาพบว่าพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีมีบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาวะทางกายในระดับปานกลาง บทบาทด้านสุขภาวะทางสังคมในระดับปานกลาง บทบาทด้านสุขภาวะทางจิตในระดับปานกลาง และบทบาทด้านจิตวิญญาณในระดับปานกลาง

และจากการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนโดยจำแนกตามระดับอายุ พรรษา ตำแหน่ง ประเภทของวัด วิถีฐานะ ของพระสงฆ์ พบว่า อายุ พรรษา ตำแหน่ง ประเภทของวัด พบว่าวิถีฐานะทางธรรมและวิถีฐานะทางโลกที่แตกต่างกันจะมีผลต่อบทบาทการสร้างเสริมสุขภาพที่แตกต่างกัน อีกทั้งงานวิจัยชิ้นนี้ยังได้ข้อค้นพบใหม่ซึ่งพบว่าทางด้านการศึกษาวิถีฐานะทางด้านบาลีที่ไม่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาพจากการสัมภาษณ์ในข้อเสนอแนะ พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่าวิถีฐานะทางบาลีไม่สอดคล้องกับการดำเนินวิถีชีวิตและการรักษาสุขภาพของสังคมในปัจจุบัน

Abstract

Key words : Roles, Healthy

Boonlert Yongphet : The Roles of Buddhist Monks on Peoples' Health Promotion : A Case Study of the Buddhist Monks in Chonburi Province:.

The objectives of this research were 1) to study the roles of Buddhist Monk in Chonburi Province on Health promotion towards people in Chonburi and 2) to compare the roles of Buddhist monks in Chonburi with their factors namely : age, years of monkhood, position, kind of temple and study

It was found that the roles of Buddhist monks in Chonburi on health promotion towards people in Chonburi was at the middle average in bodily health promotion, mental health promotion and spiritual health promotion.

With regard to the roles of Buddhist Monks in Chonburi on health promotion it was found that monks in different education; secular and religious, effect to the roles of health promotion at different level.

Moreover, this research also has found new information that education in pali language was not effect to the roles of health promotion.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท.....	4
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาวะและการส่งเสริมสุขภาวะ.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
สมมติฐานการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	12
การสำรวจ.....	12
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	13
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	15
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	15
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	15
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	30
สรุปผลการศึกษา.....	30
อภิปรายผลการวิจัย.....	30
ข้อเสนอแนะ.....	31
บรรณานุกรม.....	33
ภาคผนวก.....	35
แบบสอบถาม.....	36
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	39

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านอายุ.....	16
2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพรรค.....	16
3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำแหน่ง.....	17
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทวัด.....	17
5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวิทยฐานะแผนกธรรม.....	17
6	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวิทยฐานะแผนกบาลี.....	18
7	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวิทยฐานะทางโลก.....	28
8	ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับที่ บทบาทของ พระสงฆ์กับการสร้างเสริมสุขภาวะ: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี โดยรวม และรายด้าน.....	18
9	ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับที่ บทบาทของ พระสงฆ์กับการสร้างเสริมสุขภาวะ: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ด้านสุข ภาวะทางกาย.....	19
10	ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับที่ บทบาทของ พระสงฆ์กับการสร้างเสริมสุขภาวะ: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ด้านสุข ภาวะทางจิต.....	20
11	ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับที่ บทบาทของ พระสงฆ์กับการสร้างเสริมสุขภาวะ: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ด้านสุข ภาวะทางสังคม.....	21
12	ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับที่ บทบาทของ พระสงฆ์กับการสร้างเสริมสุขภาวะ: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ด้านสุข ภาวะทางจิตวิญญาณ.....	21
13	ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกันกับบทบาทในการสร้าง เสริมสุขภาพ.....	23
14	ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอายุกับบทบาทการสร้างเสริม สุขภาพ.....	23
15	ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกันกับบทบาทในการ สร้างเสริมสุขภาพ.....	24
16	ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างพรรษากับบทบาทการสร้างเสริม สุขภาพ.....	24
17	ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งแตกต่างกันกับบทบาทในการ สร้างเสริมสุขภาพ.....	25
18	ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตำแหน่งกับบทบาทการสร้าง	25

	เสริมสุขภาพ.....	
19	ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีอยู่ในวัดแตกต่างกันกับบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาพ.....	26
20	ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะทางธรรมแตกต่างกันกับบทบาทในการสร้างเสริมสุขภาพ.....	27
21	ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างวิทยฐานะทางธรรมกับบทบาทการสร้างเสริมสุขภาพ.....	27
22	ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะทางบาลีแตกต่างกันกับบทบาทในการสร้างเสริมสุขภาพ.....	28
23	ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะทางบาลีแตกต่างกันกับบทบาทในการสร้างเสริมสุขภาพ.....	28
24	ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างวิทยฐานะทางโลกกับบทบาทการสร้างเสริมสุขภาพ.....	29

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พุทธศาสนาอุบัติขึ้นเพื่อประโยชน์และความสุขของมหาชน ดังหลักการที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศในวัชรสารวาทพระสงฆ์คณะแรกออกประกาศพระศาสนาว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์...” (วินัยปิฎก มหาวรรค ปฐมภาค ข้อที่ 32/39) ตลอดระยะเวลา 45 พรรษา พระพุทธองค์เสด็จไปยังสถานที่ต่าง ๆ พร้อมด้วยพระสงฆ์สาวกเพื่อแสดงธรรมโปรดชาวโลก โดยไม่แบ่งแยกว่าบุคคลนั้นเป็นใคร เกิดในวรรณะไหน เป็นบุรุษหรือสตรี พระพุทธเจ้าทรงมีหลักที่เรียกว่า พุทธกิจ ที่ทรงบำเพ็ญทุกวัน 5 ประการ เพื่อบำเพ็ญพุทธจริยา 3 ประการของพระพุทธเจ้าให้สมบูรณ์ คือ พุทธจริยาประการที่หนึ่ง โลกัตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่โลก ความสำเร็จในจริยาข้อนี้ทรงอาศัยพุทธกิจประจำวัน 5 ประการคือ

1. ปพพณฺเห ปิณฑปาตณฺจ เวลาเช้าเสด็จออกบิณฑบาต เพื่อเป็นการโปรดสัตว์โลก
2. สายณฺเห ธมฺมเทศนํ ในเวลาเย็นทรงแสดงธรรมแก่คนผู้สนใจในการฟังธรรม
3. ปโทเส ภิกษุโอวาทํ ในเวลาค่ำทรงประทานพระโอวาทแก่ภิกษุทั้งหลาย
4. อหฺมรตฺเต เทวปญฺหนํ ในเวลาเที่ยงคืน ทรงแสดงธรรม และตอบปัญหาแก่เทวดาทั้งหลาย
5. ปจฺจุสเสว คเต กาเล ภพฺพาภพฺเพ วิโลกนํ ในเวลาใกล้รุ่ง ทรงตรวจดูสัตว์โลกที่อาจจะรู้ธรรมซึ่งพระองค์ทรงแสดง แล้วได้รับผลตามสมควรแก่อุปนิสัยบารมีของคนเหล่านั้น

พุทธกิจประการที่ 5 นี้เอง เป็นจุดเด่นในการทำงานของพระพุทธเจ้า ที่เป็นระบบการทำงานที่มีการศึกษาข้อมูล การประเมินผล การสรุปผลในการแสดงธรรมทุกคราว เพราะทรงทราบก่อนว่าเขาเป็นใคร มีอุปนิสัยอย่างไร แสดงธรรมอะไรจึงจะได้ผล ดังนั้น การแสดงธรรมทุกครั้งของพระพุทธองค์ จึงบังเกิดผลเป็นอศจรรย์เพราะจะทรงแสดงเฉพาะแก่ผู้เป็นพุทธเวไนยที่สามารถแนะนำให้รู้ได้เป็นหลัก

หลังจากพุทธปรินิพพานพระสงฆ์พุทธสาวกก็ดำเนินรอยตามพระพุทธจริยาวัตรออกประกาศหลักพุทธธรรมเพื่อความสุขของชาวโลกอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด จึงกล่าวได้ว่านอกจากมีหน้าที่ในการขัดเกลาจิตใจของตนให้บริสุทธิ์แล้ว พระสงฆ์ยังมีหน้าที่ส่งเสริมให้ชาวโลกมีความสันติสุขอีกด้วย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์การนับถือพุทธศาสนามายาวนาน และปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศก็นับถือพระพุทธศาสนา ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคณะสงฆ์ไทยได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ แนะนำพุทธศาสนิกชนให้ดำรงตนในทางที่ชอบประกอบด้วยศีลธรรมอันเป็นหลักที่จะทำให้เกิดสันติสุขในชีวิต จึงถือได้ว่าพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือสังคมมาอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ นวรัตน์ สุวรรณผ่อง (2524) เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ไทยกับงานสังคมสงเคราะห์จิตเวช พบว่าพระสงฆ์ไทยมีบทบาทในการให้คำปรึกษาด้านจิตใจ

แก่ประชาชนถึงร้อยละ 80.14 และมีบทบาทในด้านการส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาการด้านจิตใจแก่ประชาชนร้อยละ 62.50 และจากการศึกษาของ วิฑูรย์ กสิผล (2540) เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออก ตามทัศนะของพระสังฆาธิการ ผู้นำชุมชน และผู้บริหารการศึกษาพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในด้านการส่งเสริมและรักษาสุขภาพ โดยการให้คำปรึกษาแก่ผู้ประสบปัญหาชีวิตโดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นแนวทางในการแก้ไข

ในยุคปัจจุบันจะพบว่าพระสงฆ์ไทยหลายรูปที่มีบทบาทโดดเด่นในการส่งเสริมสุขภาวะของประชาชน เช่น พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธิ์ ปยุตฺโต), พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี), พระไพศาล วิสาโล, พระอุดมประชาทิ (อลงกต ติกขปัญโญ) เป็นต้น

จากการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาวะของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของจังหวัดชลบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2515 พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารีมหาเถระ) อดีตเจ้าคณะจังหวัดชลบุรีได้ก่อตั้งสภาสงฆ์จังหวัดชลบุรีขึ้น เพื่อให้การทำงานของคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี เป็นไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ และจะส่งผลดีแก่การปกครองคณะสงฆ์โดยรวม และเป็นผลดีต่อการเผยแผ่หลักพุทธธรรมแก่พุทธศาสนิกชนซึ่งนับว่าเป็นสภาสงฆ์แห่งแรกในประเทศไทย และปัจจุบันคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรีก็ยังมีการบริหารงานผ่านสภาสงฆ์นี้มาอย่างต่อเนื่อง แต่ในขณะเดียวกันพื้นที่จังหวัดชลบุรีเป็นแหล่งพัฒนาอุตสาหกรรม และแหล่งท่องเที่ยว จึงทำให้มีประชาชนหลากหลาย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรีในการเผยแผ่พุทธธรรมแก่ประชาชน ที่มีผลต่อการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนของจังหวัดชลบุรี เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้พระสงฆ์จังหวัดชลบุรีได้มีบทบาทในการทำงานเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของประชาชนในจังหวัดชลบุรีในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีที่มีความต่างด้านอายุ พรรษา ตำแหน่ง ประเภทของวัด วิทยฐานะ ในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นแนวทางการปรับปรุงบทบาทของคณะสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนภายในจังหวัดชลบุรี
2. เป็นองค์ความรู้ทางด้านบทบาทของคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี เพื่อนำไปจัดทำฐานข้อมูลเพื่อนำไปต่อยอดและศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตทางด้านประชากร ซึ่งจะครอบคลุมพระสงฆ์ทุกระดับที่สังกัดอยู่ในมหานิกาย มีที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี
2. ขอบเขตทางด้านเวลา จะจำกัดเฉพาะในช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2554
3. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา งานวิจัยชิ้นนี้จะศึกษาเนื้อหาหลัก ในประเด็น คือ บทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเนื้อหาสาระจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
2. บทบาทของพระสงฆ์
3. แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาวะและการส่งเสริมสุขภาวะ
4. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

ความหมาย ของบทบาท เป็นแนวคิดที่กล่าวถึงการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม จึงสามารถ นำแนวคิดบทบาท มาอธิบายพฤติกรรมของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท ดังกล่าวเป็นเบื้องต้น นิยามของคำว่า บทบาท มีนักวิชาการให้คำนิยามไว้ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 206) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า หมายถึง “การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู”

ประภาส ศิลปธรรม (ประภาส ศิลปธรรม, 2529, หน้า 14) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ว่า หมายถึง “แบบแผนของพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งดำรงอยู่ในสังคม โดยแบบแผนดังกล่าวจะสืบเนื่องเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐานหรือขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคมอย่างแนบแน่น ดังนั้น แบบแผนของพฤติกรรมมนุษย์จึงเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและหน้าที่ตามตำแหน่งทางสังคมคาดหวังหรือกำหนดไว้นั่นเอง”

สุพัตรา สุภาพ (2530, หน้า 30) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) ซึ่งมนุษย์แต่ละคนจะมีหลายบทบาท และแต่ละบทบาทจะมีความสมบูรณ์หรือสมดุลกันพอสมควร นอกจากนี้ยังได้กล่าวว่า บทบาทจะกำหนดความรับผิดชอบของงานต่างๆ ที่ปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้อุบัติการณ์พฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ”

ภิญโญ สาร (2526, อ้างถึงใน บุญศรี พันธุ์พิริยะ, 2546, หน้า 16) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า “ความมุ่งหวังที่บุคคลคาดว่า บุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ควรกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง บทบาทนี้จะมีคู่กับตำแหน่งที่บุคคลดำรงตำแหน่งอยู่เสมอ”

สตราเดอร์ และแดกเคอร์ (Strader & Decker, 1995 อ้างถึงในบุญศรี พันธุ์พิริยะ, 2546, หน้า 17) ได้อธิบายองค์ประกอบเกี่ยวกับบทบาทไว้ในทฤษฎีบทบาทว่ามีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. บรรทัดฐานของพฤติกรรม เป็นความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทที่ควรกระทำซึ่งจะมีการจัดเตรียมหรือกำหนดไว้เป็นบรรทัดฐานที่ผู้อยู่ในบทบาทควรกระทำ
2. คุณค่าของพฤติกรรม เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเหมาะสมของพฤติกรรม คุณค่าเป็นองค์ประกอบที่ช่วยให้ผู้อยู่ในบทบาทปฏิบัติตาม และสามารถดำเนินการในบทบาทได้ตามบรรทัดฐานที่กำหนด

ดุทซ์ และคราอุส (Deutsch & Krauss, 1965 อ้างถึงในบุญศรี พันธุ์พิริยะ, 2546, หน้า 17) ได้อธิบายบทบาทไว้ 3 ทาง คือ บทบาทในทางสังคมวิทยา ทางจิตวิทยา และทางการปฏิบัติ ดังนี้

1. บทบาทที่คาดหวัง หรือบทบาทที่กำหนด เป็นบทบาททางสังคมวิทยาที่มาจากทัศนะของบุคคลอื่นมองผู้แสดงบทบาทในสถานะทางสังคมที่ดำรงอยู่ว่าควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร
2. การรับรู้บทบาท เป็นบทบาทในทางจิตวิทยาที่มีจากทัศนะของตัวผู้แสดงบทบาทว่ามีความคาดหวังเฉพาะต่อตำแหน่งที่ครอบครองและคาดหวังที่จะแสดงพฤติกรรมของตนเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างไร
3. บทบาทที่ปฏิบัติจริง เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเปิดเผยของผู้ครอบครองตำแหน่งเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

นอกจากนี้ อัลพอร์ต (Allport, 1968 อ้างถึงในบุญศรี พันธุ์พิริยะ, 2546, หน้า 18) ได้จำแนกองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทของบุคคล ขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ คือ

1. บทบาทที่สังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติ คือบทบาทตามความคาดหวังของบุคคลอื่น หรือสังคมที่คาดหวังให้บุคคลปฏิบัติเมื่อดำรงอยู่ในตำแหน่งหนึ่งในสังคม
2. มโนทัศน์บทบาทของบุคคล คือการที่บุคคลมองเห็นหรือคาดหวังว่าตนเองควรจะมีบทบาทอย่างไร โดยบุคคลจะวาดภาพบทบาทไปตามวิถีทางของเขาซึ่งอาจจะสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมหรือไม่ก็ได้
3. การยอมรับในบทบาท คือการยอมรับบทบาทของบุคคล ซึ่งเกิดภายหลังที่บุคคลได้พิจารณาเห็นความสำคัญของบทบาทที่ต้องกระทำว่ามีความสำคัญต่อตนเองหรือทำให้เกิดความขัดแย้งกับความคาดหวังของสังคมน้อยที่สุด
4. การปฏิบัติบทบาท คือการแสดงบทบาทตามสภาพจริง อันจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบด้านความคาดหวังของสังคม บทบาทการรับรู้และเข้าใจของตนเองต่อบทบาท ตลอดจนการยอมรับในบทบาทของบุคคลที่ครองตำแหน่งอยู่

จากนิยาม ความหมายของบทบาทดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึงแบบแผนของพฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลแสดงออก ภายใต้ข้อกำหนดของสังคมและเป็นไปตามสถานภาพ สิทธิ หน้าที่ ที่บุคคลนั้นครองอยู่ทั้งนี้

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์

พระพุทธเจ้าประกาศพุทธศาสนาเพื่อช่วยให้สรรพสัตว์โดยเฉพาะมนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ ตลอดระยะเวลา 45 พรรษา หลังจากการตรัสรู้พระองค์ทรงสั่งสอนชาวโลกให้รู้ตามเป็นจำนวนมาก โดยมีได้มีการแบ่งชั้นวรรณะ นอกจากการประกาศ ศาสนธรรมด้วยพระองค์เองแล้ว ยังมีหน่วยงานของคณะสงฆ์เข้ามามีบทบาทด้วย ทำให้พุทธศาสนาแผ่ไปทั่วชมพูทวีปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

ในการส่งสาวกออกเผยแผ่ศาสนาครั้งแรกนั้น พระพุทธองค์ได้ประกาศหลักการที่สำคัญแก่คณะสงฆ์จำนวน 61 องค์ ว่า

ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขของชนหมู่มาก
เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย ”
(วินัยปิฎก มหาวรรค ปฐมภาค ข้อที่ 32/39)

พุทธดำรัสข้างต้นนั้นนับว่าเป็นอุดมการณ์ที่สำคัญยิ่งของคณะสงฆ์นับแต่นั้นเป็นต้นมา จึงเป็นการกำหนดบทบาทและหน้าที่ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาประวัติของพระสาวกองค์ต่างๆที่เป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธองค์ต่อมา

ความหมายของพระสงฆ์

พระราชมุนี (2527, หน้า 295) ได้ให้ความหมายของพระสงฆ์ไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ว่า หมายถึง หมู่ ชุมชน หมู่สาวกของพระพุทธเจ้า เรียกว่า สงฆ์สาวก

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยเฉพาะพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มาตรา 5 ทวิ บัญญัติไว้ว่า คณะสงฆ์ หมายความว่า “บรรดาพระภิกษุที่ได้รับการบรรพชาอุปสมบท มาจากพระอุปปัชฌาย์”

พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) พระอริยสงฆ์ หมายถึง สาวกของพระพุทธเจ้าที่บรรลุมรรคผล มี 4 ระดับ คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์

2) สมมุติสงฆ์ หมายถึง กุลบุตรผู้บวชเข้ามาเป็นภิกษุ ยังเป็นปุถุชนอยู่ เช่นเดียวกับสามัญชน แต่อบรมบ่มนิสัย พัฒนาฝึกฝนตนเอง ปฏิบัติเพื่อความสะอาด สว่าง สงบแห่งจิตใจ

กล่าวโดยสรุป พระสงฆ์ หมายถึง สาวกที่ถือเพศบรรพชิตของพระพุทธเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ และปฏิบัติถูกต้องตามพระธรรมวินัย เป็นผู้นำหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสั่งสอนประชาชนให้รู้และปฏิบัติตาม และเป็นผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบันนี้ (พระมหาบุญมี ทำโท, 2551: 37-38)

หน้าที่ของพระสงฆ์

อย่างไรก็ตามก่อนที่จะพระสงฆ์จะออกประกาศพุทธธรรมนั้น จำต้องปฏิบัติหน้าที่หลักของตนให้สมบูรณ์เสียก่อนเป็นเบื้องต้น โดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แบ่งหน้าที่ของพระสงฆ์สาวกไว้ 2 ประการ คือ

- 1) คັນถฐะ
- 2) วิปัสสนาธุระ

พระสงฆ์มีการฝึกที่ต้องทำสองประการ คือ คันถฐะ คือ การศึกษาพระธรรมวินัยซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนไว้ และวิปัสสนาธุระคือ การเรียนพระกรรมฐานโดยเน้นลงไปที่การปฏิบัติทางกายวาจาและใจ

บทบาทของพระสงฆ์

จากการวิจัยเรื่องพระสงฆ์กับสังคมไทย (บรรพต วีระสัยและคณะ, 2523) พบว่าพระสงฆ์มีบทบาทด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ พระสงฆ์มีบทบาทส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีบทบาทในการสอนงานอาชีพด้านฝีมือ เช่น การนวดแผนโบราณ ยาสมุนไพร ศิลปกรรม การก่อสร้าง เป็นต้น
2. ด้านสังคม บทบาทในการอบรมจริยธรรมการบำบัตยาเสพติด การอนุเคราะห์ผู้ยากไร้ การอนุเคราะห์ผู้มีปัญหาทางใจ การอนุเคราะห์ผู้เดินทาง การช่วยเหลือกิจกรรมของประชาชน เช่น การใช้วัดเป็นสถานที่เก็บของศักดิ์สิทธิ์ อนุเคราะห์สัตว์เลี้ยง ให้ยืมเครื่องใช้ เป็นต้น และยังมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนอีกด้วย
3. ด้านการศึกษา บทบาทในการให้ความรู้แก่พระสงฆ์และประชาชนทั้งภายในและภายนอกวัด การสร้างโรงเรียนในวัด
4. ด้านการเมืองการปกครอง พระสงฆ์มีบทบาทโดยอ้อมต่อการเมืองการปกครองในเชิงเหนี่ยวนำ การปฏิบัติไม่สอดคล้องกับธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาวะและการส่งเสริมสุขภาวะ

ความหมายของสุขภาวะ

คำว่า สุขภาวะ เป็นภาษาบาลี มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า สุขภาพ ในภาษาไทยที่แปลงหรือแผลง “ว” เป็น “พ”

ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (หน้า 1201) สุขภาพ หมายถึง ภาวะที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ในขณะที่องค์การสหประชาชาติ (WHO, 1946 อ้างถึงใน ดร. สุจิตรา ดวงสงค์, 2550, หน้า 1) กล่าวว่า สุขภาพ หมายถึง “การมีความสมบูรณ์ทั้งกาย ใจ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ไม่ใช่เพียงแค่ปราศจากโรคภัยเท่านั้น”

เคมม์ และโคลส (kemm and Close, 1995 อ้างถึงใน นิคม มูลคง, 2541, หน้า 2-3) ได้ให้ความหมายของสุขภาพ ว่าคือความสมบูรณ์ของบุคคลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และสุขภาพสังคม โดยความสมบูรณ์ทั้ง 3 ด้านนั้น ต้องปราศจากโรค ปราศจากการเจ็บป่วย และมีภาวะสมบูรณ์ของร่างกาย

ภาวะสมบูรณ์ทางร่างกาย หมายถึงปราศจากโรคใดๆทางร่างกาย ไม่มีอาการปวดศีรษะ เจ็บปวด หรืออาการใดๆ ข้อต่อ กล้ามเนื้อ หัวใจ ปอด ตับ กระเพาะ หรือระบบใดๆต้องสามารถทำงานได้ตามปกติ มีร่างกายที่แข็งแรง มีภูมิต้านทานโรค ถ้าเกิดเจ็บป่วยก็สามารถฟื้นคืนได้อย่างรวดเร็ว ไม่มีภาวะบ่งชี้ใดๆที่จะเจ็บป่วย

ภาวะสมบูรณ์ของจิตใจ หมายถึง จิตใจที่ปกติเหมือนร่างกาย รวมถึงระดับสติปัญญา สามารถทนต่อภาวะเครียดในชีวิตประจำวัน มีความสุข พอใจในตนเองและการอยู่ในโรคนี้

ภาวะสมบูรณ์ของสังคม หมายถึง อยู่ในสังคมได้อย่างปกติ และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อครอบครัว และเพื่อนในสังคม มีบทบาทหน้าที่ มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อสังคม

ประเวศ วะสี (2541) ได้ให้ความหมายของ สุขภาพ ว่าหมายถึงสุขภาวะที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ เป็นจินตนาการใหม่และควรเป็นอุดมการณ์ของมนุษยชาติ แล้วเพียรพยายามที่จะแสวงหาปัญญาอันจะทำให้สำเร็จ การที่จะทำให้สำเร็จได้ จำเป็นต้องสร้างระบบสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างที่ครบถ้วน ได้แก่ สัมมาทิฐิ พฤติกรรม การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม ระบบการควบคุมโรค ระบบบริการสุขภาพ การเมือง กระบวนการทางสังคมตลอดไปจนถึงศาสนา ดังนี้

1. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางกาย หมายถึงร่างกายสมบูรณ์เข้มแข็ง คล่องแคล่ว มีกำลัง ไม่เป็นโรค ไม่พิการ มีเศรษฐกิจหรือปัจจัยที่เพียงพอ ไม่มีอุปสรรควันตราย มีสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ
2. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางจิต หมายถึง จิตใจที่มีความสุข รื่นเริง คล่องแคล่ว ไม่ติดขัด มีความเมตตา สัมผัสกับความงามของสรรพสิ่ง มีสติ มีสมาธิ มีปัญญา รวมถึงการลดความเห็นแก่ตัวลงไป
3. สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมมีความยุติธรรม มีความเสมอภาค มีระบบบริการที่ดี มีระบบบริการเป็นกิจการทางสังคม
4. สุขภาวะสมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ หมายถึง สุขภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อทำความดี หรือจิตสัมผัสกับสิ่งที่มีคุณค่าอันสูงสุด เช่น การเสียสละ การมีเมตตา กรุณา การเข้าถึงพระรัตนตรัย หรือเข้าถึงพระผู้เป็นเจ้า เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2491 องค์การอนามัยโลก หรือ World Health Organization ได้ให้ความหมายของ “สุขภาพ” ไว้ว่าหมายถึง ภาวะที่มีความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มิใช่เพียงแต่ปราศจากโรค และความพิการเท่านั้น (นิคม มูลคง, 2541, หน้า 1)

สุขภาวะทางด้านร่างกาย ได้แก่ ร่างกายที่สมบูรณ์ คล่องแคล่ว มีกำลัง ไม่เป็นโรค การมีเศรษฐกิจที่ดี มีอาหารอย่างเพียงพอและเหมาะสม มีสภาพแวดล้อมที่ดี และไม่ได้รับบาดเจ็บ ไม่พิการ

สุขภาวะทางจิตใจ หมายถึง มีความคิดที่เป็นอิสระ ผ่อนคลาย ไม่มีภาวะเครียด สุขภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันที่ดีในระดับต่างๆ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน ในเมือง สถานที่ทำงาน รวมทั้งการบริการที่มีในสังคม ความสงบสุข นโยบายสังคมที่ดี

สุขภาวะทางจิตวิญญาณ มีความหมายครอบคลุมถึงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ มีจิตสำนึกของความเอื้ออาทรต่อกัน รวมถึงการปฏิรูปทางจิตวิญญาณ

นอกจากนี้แล้ว พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2549, 16-20) ได้กล่าวไว้ในหนังสือสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธว่า ที่ผ่านมานั้นเราเน้นเรื่องของร่างกายว่าถ้าไม่มีโรคภัยไข้เจ็บก็หมายถึงการมีสุขภาพแข็งแรง แต่ตอนนี้เรามองกว้างขึ้นก็เลยหันมาใช้คำว่า สุขภาวะแทน และเมื่อใช้คำว่าสุขภาวะนี้แทนก็จะสื่อความหมายได้ใกล้เคียงกับความสุขมากขึ้น เพราะเดิมนั้นเราคิดถึงแต่เรื่องโรคภัยไข้เจ็บด้านร่างกาย คือ มีร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรค ไม่มีทุกข์ แต่ตอนนี้เรามองว่านอกจากไม่มีทุกข์แล้ว ต้องมีความสุขด้วย ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นภาวะที่เรียกว่าองค์รวม ซึ่งอาจจะประกอบด้วย ภาวะแห่งความอิสระ สงบ สะอาด สว่าง ซึ่งอาจจะใช้ศัพท์เรียกว่า วิชชา วิมุตติ วิสุทธิ สันติ

วิชชา หมายถึง ความสว่าง ผ่องใส กระจ่างแจ้ง มองเห็นชัดเจน เป็นลักษณะของการมีปัญญา

วิมุตติ หมายถึง ความหลุดพ้นเป็นอิสระ

วิสุทธิ หมายถึง ความหมดจด สดใส บริสุทธิ์ ไม่ขุ่นมัว ไม่เศร้าหมอง มีจิตใจที่ปลอดโปร่ง

สันติ หมายถึง ความสงบ ไม่ร้อนรน กระวนกระวาย ไม่มีอะไรมารบกวน เป็นภาวะที่ประณีต เป็นภาวะของคนที่มีสุขแท้

เพราะฉะนั้น เมื่อใครก็ตามพูดถึงความสุข ก็สามารถตรวจสอบได้ว่าเป็นความสุขแท้หรือไม่ ถ้าไม่มีภาวะดังกล่าวก็ไม่แน่ว่าเป็นความสุขที่แท้จริง เป็นได้แค่ความสุขชั่วคราว ไม่ยั่งยืน ยังมีความพร่อง และที่สำคัญเป็นความสุขที่พร้อมจะก่อให้เกิดปัญหา นั่นก็คือยังเป็นทุกข์อยู่นั่นเอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นภาจรี นำเบญจพล (2529) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสาธารณสุขมูลฐาน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครราชสีมา พบว่า พระสงฆ์ไทยมีบทบาทต่องานสาธารณสุขมูลฐานเคยปฏิบัติงานสนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐานมาแล้วร้อยละ 93.18 และพระสงฆ์ทั้งหมดเห็นด้วยกับการช่วยเหลือชุมชนในเรื่องสุขภาพอนามัย

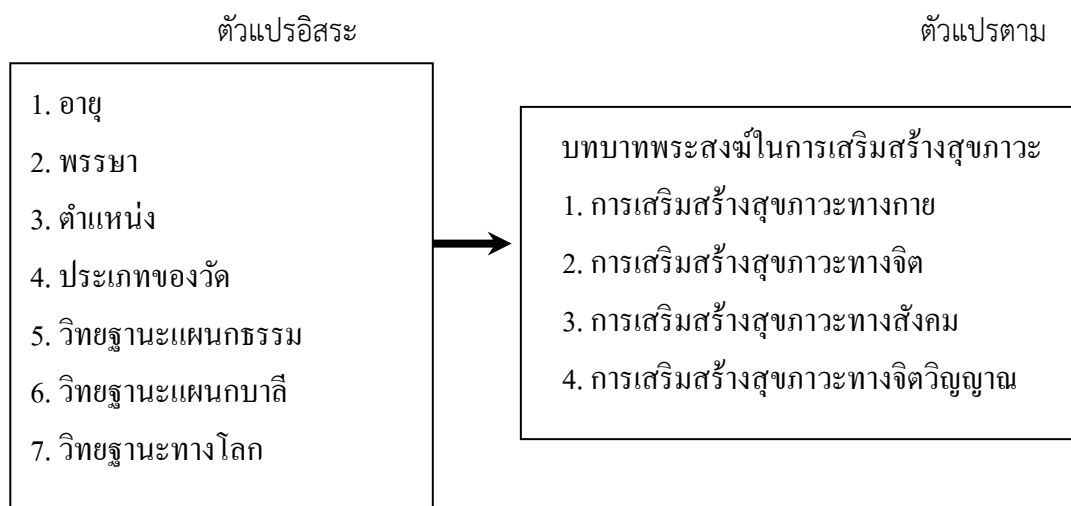
การศึกษาของ พระมหาสุวิทย์ คงช่วย (2543) ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของวัดและพระสงฆ์ด้านสวัสดิการสังคม ได้ชี้ให้เห็นว่า พระสงฆ์ได้มีบทบาทช่วยเหลือสังคมด้วยกำลังกาย และ

กำลังทรัพยากรในกิจต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ทั้งแก้ปัญหา และช่วยเหลือปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรมอยู่เสมอ

วิฑูรย์ กสิผล (2540) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออก พบว่าพระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออกในทุกด้านมากขึ้น ทั้งด้านส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพ และส่งเสริมการรักษาสุขภาพในด้านของตำแหน่งหน้าที่ แตกต่างกัน ได้แก่ พระสังฆาธิการ ผู้นำท้องถิ่น และผู้บริหารการศึกษามีทัศนคติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

บุญศรี พันธุ์พิริยะ (2546) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาจังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของพระสงฆ์ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และในส่วนปัจจัยที่สัมพันธ์กับบทบาทการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุได้แก่ อายุ ประเภทของวัด และปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติของพระสงฆ์ ได้แก่ อายุ พรรษา และตำแหน่งทางคณะสงฆ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุด้วย

กรอบแนวคิด

สมมติฐานการวิจัย

1. พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนต่างกัน
2. พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนต่างกัน
3. พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนต่างกัน
4. พระสงฆ์ที่อยู่ในประเภทวัดต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนต่างกัน

5. พระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะแผนกธรรมต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน
ต่างกัน
6. พระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะแผนกบาลีต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน
ต่างกัน
7. พระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะทางโลกต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน
ต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี

บทบาทของพระสงฆ์ หมายถึง บทบาทของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรีที่มีต่อการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน

ตำแหน่ง หมายถึง สถานภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี ตามพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ไทย พ.ศ. 2535 ที่ได้รับการแต่งตั้งจากมหาเถรสมาคม

สุขภาวะ หมายถึง ภาวะที่มีความสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางจิตวิญญาณ

การเสริมสร้างสุขภาวะทางกาย หมายถึง การเสริมสร้างให้ชุมชนมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง คล่องแคล่ว ไปไม่เป็นโรค ไม่พิการ

การเสริมสร้างสุขภาวะทางจิต หมายถึง การเสริมสร้างให้ชุมชนมีจิตที่มีความสุข มีสติ สมาธิ ปัญญา

การเสริมสร้างสุขภาวะทางสังคม หมายถึง การเสริมสร้างให้ชุมชนมีครอบครัวที่อบอุ่น อยู่ร่วมกัน ชุมชนเข้มแข็ง มีความเสมอภาค สันติภาพ บริการที่ดี

การเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตวิญญาณ หมายถึง การเสริมสร้างให้ชุมชนเข้าถึงหลักคำสอนหลักปฏิบัติของศาสนา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัย บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน : กรณีศึกษา พระสงฆ์จังหวัดชลบุรี ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะในด้านต่าง ๆ หลังจากนั้นจะใช้การวิจัยคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์เหตุ ปัจจัยที่ใช้อธิบายผลจากการสำรวจเชิงปริมาณ ดังนั้นวิธีการวิจัยจึงเป็นแบบผสมผสานระหว่างการใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจภาพรวม และรายด้าน

ในการวิจัย บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน : กรณีศึกษา พระสงฆ์จังหวัดชลบุรี ใช้วิธีการศึกษาวิจัย ด้วยวิธีการสำรวจเป็นหลัก

โดยวิธีการวิจัยจะรูปแบบมีสาระสำคัญ ดังนี้

การสำรวจ

การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามโดยในงานวิจัยนี้จัดการสำรวจออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-list) เพื่อทราบตัวแปรอิสระเกี่ยวกับ อายุ พรรษา ตำแหน่ง สถานะของวัด และวิทยฐานะ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการเสริมสร้างสุขภาวะ 4 ด้าน ได้แก่ การเสริมสร้างสุขภาวะทางกาย การเสริมสร้างสุขภาวะทางจิต การเสริมสร้างสุขภาวะทางสังคม และการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตวิญญาณ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเพิ่มเติมจากประเด็นคำถาม

การสำรวจความคิดเห็น

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ที่พำนักอาศัยอยู่ภายใน จังหวัดชลบุรี และสังกัดกับคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 4,649 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554, <http://www.onab.go.th/DataMonk/Monk54.pdf>)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ที่พำนักอาศัยอยู่ภายในจังหวัดชลบุรี และสังกัดกับคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 357 รูป โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากตารางคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น และได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย และจะทดสอบความเที่ยง (Reliability) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Correlation Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ปรากฏว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ 0.944

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยประเมิณผลนี้ จะใช้การวิเคราะห์บูรณาการทั้งในแนวยุทธเชิงปริมาณ

เชิงปริมาณ ในการใช้การวิจัยเชิงปริมาณ จะใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (x) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) จากแบบสอบถามซึ่งใช้มาตราส่วน (Rating Scale) ตามแบบเลเกิร์ต โดยแบ่งมาตราส่วนออกเป็น 5 ระดับ คือ

- ระดับ 5 หมายถึง มีบทบาทมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีบทบาทมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีบทบาทปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีบทบาทน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีบทบาทน้อยที่สุด
- ระดับ 0 หมายถึง ไม่มีบทบาท

เกณฑ์การพิจารณาบทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน:

กรณีศึกษาพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี เป็นดังนี้

- 4.51 – 5.00 หมายถึง บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะอยู่ในระดับมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง ของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน: กรณีศึกษาพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows ดังนี้

1. บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน: กรณีศึกษาพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับใด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน: กรณีศึกษาพระสงฆ์จังหวัดชลบุรีทั้ง 4 ด้าน ใช้การหาคะแนนเฉลี่ย $\bar{x}$

- วิเคราะห์ความกระจายของคะแนน โดยการหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) จากผู้ตอบแบบสอบถาม

2. การเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน: กรณีศึกษาพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี จะใช้ สถิติ $t - test$ และ $F-test$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย บทบาทของพระสงฆ์ กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน: กรณีศึกษา คณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษานำเสนอ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size)
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
SD	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นใช้ในการทดสอบสมมติฐาน
t	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงแบบที (t-test)
df	แทน	ค่าความแปรปรวน (Degree of Freedom)
$*$	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามตัวแปรด้านอายุ พรรษา ตำแหน่ง สมณศักดิ์ ประเพณี และวิทยฐานะ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานของบทบาทพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน: กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้าน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามตัวแปรด้านอายุ พรรษา ตำแหน่ง สมณศักดิ์ ประเพณีวัด และวิทยฐานะ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
20-30 ปี	30	8.4
31-40 ปี	79	22.1
41-50 ปี	100	28.0
51-60 ปี	94	26.3
61-70 ปี	40	11.2
70 ปีขึ้นไป	14	3.9
รวม	357	100

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า พระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามมีอายุ 41-50 ปี จำนวนร้อยละ 28.0 อายุ 51-60 ปี ร้อยละ 26.3 และ อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 22.1

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพรรษา

พรรษา	จำนวน	ร้อยละ
1-5 พรรษา	51	14.3
6-10 พรรษา	35	9.8
11-15 พรรษา	76	21.3
16-20 พรรษา	47	13.2
21 พรรษาขึ้นไป	148	41.5
รวม	357	100

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า พระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามได้บวชมาแล้ว 21 พรรษาขึ้นไป จำนวนร้อยละ 41.5 พระสงฆ์ที่บวชมาแล้ว 11-15 พรรษา ร้อยละ 21.3 และ พระสงฆ์ที่บวชมาแล้ว 16-20 พรรษา ร้อยละ 13.2

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าคณะจังหวัด	1	0.3
รองเจ้าคณะจังหวัด	2	0.6
เจ้าคณะอำเภอ	4	1.1
รองเจ้าคณะอำเภอ	3	0.8
เจ้าคณะตำบล	31	8.7
อื่น ๆ	316	88.5
รวม	357	100

จากตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า พระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามดำรงตำแหน่งอื่น ๆ เช่น เจ้าอาวาส พระมหา พระครู พระครูสัญญาบัตร พระปลัด จำนวนร้อยละ 88.5 เจ้าคณะตำบลจำนวนร้อยละ 8.7 และเจ้าคณะอำเภอจำนวนร้อยละ 1.1

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทวัด

ประเภทวัด	จำนวน	ร้อยละ
วัดราษฎร์	324	90.8
วัดหลวง	33	9.2
รวม	357	100

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า พระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามอยู่ในสังกัดที่เป็นวัดราษฎร์ จำนวนร้อยละ 90.8 และดำรงอยู่ในวัดหลวง จำนวนร้อยละ 9.2

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวิทยฐานะแผนกธรรม

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
นักธรรมตรี	26	7.3
นักธรรมโท	23	6.4
นักธรรมเอก	302	84.6
ไม่มี	6	1.7
รวม	357	100

จากตารางที่ 5 กลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า พระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามมีวิทยฐานะแผนกธรรม พบว่าพระสงฆ์ที่เป็นนักธรรมเอก จำนวนร้อยละ 84.6 พระสงฆ์ที่เป็นนักธรรมตรี จำนวนร้อยละ 7.3 และพระสงฆ์ที่เป็นนักธรรมโท จำนวนร้อยละ 6.4

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวิทยฐานะแผนกบาลี

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
เปรียญตรี	47	13.2
เปรียญโท	15	4.2
เปรียญเอก	2	0.6
ไม่มี	293	82.1
รวม	357	100

จากตารางที่ 5 กลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า พระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามมีวิทยฐานะแผนกบาลี พบว่าพระสงฆ์ไม่มีเปรียญทางด้านบาลี จำนวน ร้อยละ 82.1 พระสงฆ์ที่เป็นเปรียญตรี จำนวนร้อยละ 13.2 และพระสงฆ์ที่เป็นเปรียญโท จำนวนร้อยละ 4.2

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวิทยฐานะทางโลก

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	156	43.7
ปริญญาตรี	153	42.9
สูงกว่าปริญญาตรี	48	13.4
รวม	357	100

จากตารางที่ 7 กลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า พระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาทางโลก พบว่าพระสงฆ์มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ร้อยละ 43.7 พระสงฆ์ที่มีวุฒิปริญญาตรี จำนวนร้อยละ 42.9 และพระสงฆ์ที่มีสูงกว่าวุฒิปริญญาตรี จำนวนร้อยละ 13.4

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน: กรณีศึกษา คณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับที่ บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้าน

บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะ	n = 357		ระดับ	อันดับ
	$\bar{x}$	SD		
1. ด้านสุขภาวะทางกาย	2.87	0.88	ปานกลาง	3
2. ด้านสุขภาวะทางจิต	3.00	0.84	ปานกลาง	2
3. ด้านสุขภาวะทางสังคม	2.57	0.81	ปานกลาง	4
4. ด้านสุขภาวะทางจิตวิญญาณ	3.07	0.92	ปานกลาง	1
รวมเฉลี่ย	2.88	0.75	ปานกลาง	

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านสุขภาวะทางจิตวิญญาณ ด้านสุขภาวะทางสังคม ด้านสุขภาวะทางกายและด้านสุขภาวะทางจิต

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับที่ บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะ: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ด้านสุขภาวะทางกาย

ด้านสุขภาวะทางกาย	n = 357		ระดับ	อันดับ
	$\bar{x}$	S.D		
1. ท่านมีบทบาทในการจัดพื้นที่วัดให้มีลานกีฬาสำหรับประชาชน	2.93	1.25	ปานกลาง	4
2. ท่านมีบทบาทในการจัดวัดเป็นศูนย์ป้องกันบำบัด รักษาผู้ติดยาเสพติด	3.09	1.18	ปานกลาง	2
3. ท่านมีบทบาทในการจัดตั้งศูนย์สามัญประจำวัดเป็นสถานที่บริการยารักษาโรคแก่ประชาชน	3.07	1.18	ปานกลาง	3
4. ท่านมีบทบาทในการจัดสถานที่ให้บริการรักษาโรคแก่ประชาชนด้วยแพทย์แผนไทยภายในวัด	2.51	1.11	ปานกลาง	8
5. ท่านมีบทบาทในการบริการรักษาพยาบาลผู้ป่วยตามภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.53	1.12	ปานกลาง	7
6. ท่านมีบทบาทในการจัดอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียนในชุมชน	2.88	1.06	ปานกลาง	5
7. ท่านมีบทบาทในการจัดตั้งศูนย์ให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนทั่วไป	2.79	1.05	ปานกลาง	6
8. ท่านมีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แก่ประชาชนทั่วไป	3.19	1.16	ปานกลาง	1
รวม	2.87	.88	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 9 กลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีกับการเสริมสร้างสุขภาวะทางกาย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แก่ประชาชนทั่วไปอยู่ในอันดับแรก บทบาทในการจัดวัดเป็นศูนย์ป้องกัน บำบัด รักษาผู้ติดยาเสพติด และบทบาทในการจัดตั้งศูนย์สาธิตประจำวัดเป็นสถานที่บริการยารักษาโรคแก่ประชาชนตามลำดับ

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับที่ บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ด้านสุขภาวะทางจิต

ด้านสุขภาวะทางจิต	n = 357		ระดับ	อันดับ
	$\bar{x}$	S.D		
1. ท่านมีบทบาทในการให้ความรู้ด้านศีลธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา	4.00	1.03	มาก	1
2. ท่านมีบทบาทในการจัดตั้งศูนย์หรือโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นภายในวัด	2.77	1.33	ปานกลาง	4
3. ท่านมีบทบาทในการในการสอนธรรมศึกษาให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป	3.66	1.20	มาก	2
4. ท่านมีบทบาทในการวัดจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือบาลี ภายในวัด	2.63	1.25	ปานกลาง	5
5. ท่านมีบทบาทในการจัดการให้ความรู้หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นเพื่อเป็นอาชีพเสริมแก่ประชาชน	2.52	1.02	ปานกลาง	6
6. ท่านมีบทบาทในการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ขึ้นในวัด	2.51	1.26	ปานกลาง	7
7. ท่านมีบทบาทในการจัดวัดให้เป็นศูนย์กลางในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรอื่นในการจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของชุมชน	2.93	1.11	ปานกลาง	3
รวม	3.00	0.84	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 10 กลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีกับการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิต พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทในการให้ความรู้ด้านศีลธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน นักศึกษาอยู่ในอันดับแรก บทบาทในการในการสอนธรรมศึกษาให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปและบทบาทในการจัดวัดให้เป็นศูนย์กลางในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรอื่นในการจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของชุมชนตามลำดับ

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับที่ บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ด้านสุขภาวะทางสังคม

ด้านสุขภาวะทางสังคม	n = 357		ระดับ	อันดับ
	$\bar{x}$	S.D		
1. ท่านมีบทบาทในการจัดห้องสมุดสำหรับชุมชนขึ้นภายในวัด	2.92	1.07	ปานกลาง	1
2. ท่านมีบทบาทในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์หรือสหกรณ์ชุมชน	2.20	1.06	ปานกลาง	5
3. ท่านมีบทบาทในการจัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคารโค-กระบือ หรือธนาคารอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น	1.94	0.93	น้อย	6
4. ท่านมีบทบาทในการจัดให้วัดเป็นเวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มหรือองค์กรของชุมชน	2.73	1.15	ปานกลาง	4
5. ท่านมีบทบาทในการจัดให้วัดเป็นตัวกลางเชื่อมประสานเมื่อเกิดกรณีข้อพิพาท หรือความขัดแย้งในชุมชน	2.85	1.04	ปานกลาง	2
6. ท่านมีบทบาทในการจัดให้วัดเป็นอุทยานทางการศึกษาของชุมชน	2.81	1.13	ปานกลาง	3
รวม	2.57	0.81	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 11 กลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีกับการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิต พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทในการจัดห้องสมุดสำหรับชุมชนขึ้นภายในวัดเป็นอันดับแรก บทบาทในการจัดให้วัดเป็นตัวกลางเชื่อมประสานเมื่อเกิดกรณีข้อพิพาท หรือความขัดแย้งในชุมชนและบทบาทในการจัดให้วัดเป็นอุทยานทางการศึกษาของชุมชนตามลำดับ

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับที่ บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะ: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ด้านสุขภาวะทางจิตวิญญาณ

ด้านสุขภาวะทางจิตวิญญาณ	n = 357		ระดับ	อันดับ
	$\bar{x}$	S.D		
1. ท่านมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในวัด	4.07	1.08	มาก	1
2. ท่านมีบทบาทในการจัดบรรยายธรรม และเผยแพร่ข่าวสารโดยใช้หอกระจายข่าว	3.37	1.25	ปานกลาง	3
3. ท่านมีบทบาทในการเผยแพร่ธรรมโดยการเขียนบทความลงเผยแพร่ในหนังสือต่างๆ	2.54	1.27	ปานกลาง	7
4. ท่านมีบทบาทในการจัดทำต้นไม้พุทไธสง เช่น สุภาสิตสอนใจ ปรีชาธรรม และคติธรรมภายในวัด	3.02	1.23	ปานกลาง	4
5. ท่านมีบทบาทในการเทศน์หรือบรรยายธรรมทางเสียงตามสาย วิทยุกระจายเสียง หรือทางโทรทัศน์	2.70	1.39	ปานกลาง	5
6. ท่านมีบทบาทในการจัดเทศน์หรือบรรยายธรรมโดยบันทึกเสียงหรือแถบบันทึกเสียง	2.30	1.11	ปานกลาง	8
7. ท่านมีบทบาทในการจัดเวทีสนทนาธรรมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตให้แก่ประชาชน	2.59	1.21	ปานกลาง	6
8. ท่านมีบทบาทในการจัดกิจกรรมรักษาอุโบสถศีลทุกวันพระ หรือช่วงระยะเข้าพรรษา	3.95	1.14	มาก	2
รวม	3.07	0.92	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 12 กลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีกับการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตวิญญาณ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทในการจัดกิจกรรมการปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในวัดเป็นอันดับแรก บทบาทในการจัดกิจกรรมรักษาอุโบสถศีลทุกวันพระ หรือช่วงระยะเข้าพรรษาและบทบาทในการจัดบรรยายธรรม และเผยแพร่ข่าวสารโดยใช้หอกระจายข่าวตามลำดับ

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมุติฐานของบทบาทพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน: กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้าน

สมมุติฐานที่ 1 พระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาพต่างกัน

ตารางที่ 13 ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกันกับบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	5	9.51	1.90	3.43	0.05*
ภายในกลุ่ม	351	194.41	0.55		
รวม	356	203.93			

* Sig = .05

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกันมีบทบาทการเสริมสร้างสุขภาพที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 14 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอายุกับบทบาทการเสริมสร้างสุขภาพของประชาชน

อายุ		20-30ปี	31-40ปี	41-50ปี	51-60ปี	61-70ปี	70 ปีขึ้นไป
	$\bar{x}$	3.33	2.86	2.75	2.95	2.72	2.96
20-30ปี	3.33	-	0.003*	0.000*	0.016*	0.001*	0.123*
31-40ปี	2.86	-	-	0.344	0.397	0.333	0.631
41-50ปี	2.75	-	-	-	0.059	0.808	0.324
51-60ปี	2.95	-	-	-	-	0.094	0.973
61-70ปี	2.72	-	-	-	-	-	0.293
70 ปีขึ้นไป	2.96	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 14 จากตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอายุของพระสงฆ์กับบทบาทการเสริมสร้างสุขภาพของประชาชนพบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 คู่คือ

1. ความแตกต่างระหว่างอายุ 20-30 ปี กับ 31-40 ปี จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่าบทบาทของของพระสงฆ์ที่มีอายุ 20-30 ปี อยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ 31-40 ปี
2. ความแตกต่างระหว่างอายุ 20-30 ปี กับ 41-50 ปี จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่าบทบาทของของพระสงฆ์ที่มีอายุ 20-30 ปี อยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ 41-50 ปี
3. ความแตกต่างระหว่างอายุ 20-30 ปี กับ 51-60 ปี จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่าบทบาทของของพระสงฆ์ที่มีอายุ 20-30 ปี อยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ 51-60 ปี

4. ความแตกต่างระหว่างอายุ 20-30 ปี กับ 61-70 ปี จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า
 บทบาทของของพระสงฆ์ที่มีอายุ 20-30 ปี อยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ 61-70 ปี

5. ความแตกต่างระหว่างอายุ 20-30 ปี กับ 70 ปีขึ้นไปจากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า
 บทบาทของของพระสงฆ์ที่มีอายุ 20-30 ปี อยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป

สมมุติฐานที่ 2 พระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนต่างกัน

ตารางที่ 15 ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกันกับบทบาทในการเสริมสร้าง
 สุขภาพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	4	7.36	1.84	3.30	0.01*
ภายในกลุ่ม	352	196.56	0.55		
รวม	356	203.93			

* Sig = .05

จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกันมี
 บทบาทการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 16 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างพรรษากับบทบาทการเสริมสร้างสุขภาวะ
 ของประชาชน

พรรษา	$\bar{x}$	1 – 5 พรรษา	6 – 10 พรรษา	11 – 15 พรรษา	16 – 20 พรรษา	21 พรรษา ขึ้นไป
		2.90	2.83	2.74	2.65	3.03
1 – 5 พรรษา	2.90	-	0.657	0.219	0.094	0.309
6 – 10 พรรษา	2.83	-	-	0.152	0.166	0.140
11 – 15 พรรษา	2.74	-	-	-	0.528	0.006*
16 – 20 พรรษา	2.65	-	-	-	-	0.003*
21 พรรษาขึ้นไป	3.03	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 16 จากตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างพรรษาของพระสงฆ์
 กับบทบาทการเสริมสร้างสุขภาพพบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2
 คู่คือ

1. ความแตกต่างระหว่าง 21 พรรษาขึ้นไปกับ 11 – 15 พรรษา จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า บทบาทของของพระสงฆ์ที่มีพรรษา 21 พรรษาขึ้นไปอยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ 11 – 15 พรรษา

2. ความแตกต่างระหว่าง 21 พรรษาขึ้นไปกับ 16 – 20 พรรษาจากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า บทบาทของของพระสงฆ์ที่มีพรรษา 21 พรรษาขึ้นไป อยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ 16 – 20 พรรษา

สมมุติฐานที่ 3 พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาพต่างกัน

ตารางที่ 17 ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งแตกต่างกันกับบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	4	15.18	3.79	7.08	0.00*
ภายในกลุ่ม	352	188.74	0.53		
รวม	356	203.93			

* Sig = .05

จากตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีบทบาทการเสริมสร้างสุขภาพที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 18 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตำแหน่งกับบทบาทการเสริมสร้างสุขภาพ

ตำแหน่ง		เจ้าคณะ จังหวัดและ รอง	เจ้าคณะ อำเภอ	รองเจ้าคณะ อำเภอ	เจ้าคณะตำบล	อื่น ๆ
	$\bar{x}$	4.43	3.64	1.54	2.95	2.86
เจ้าคณะจังหวัดและ รอง	4.43	-	0.163	0.000*	0.001*	0.000*
เจ้าคณะอำเภอ	3.64	-	-	0.000*	0.076	0.034*
รองเจ้าคณะอำเภอ	1.54	-	-	-	0.002*	0.002*
เจ้าคณะตำบล	2.95	-	-	-	-	0.511
อื่น ๆ	2.86	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 18 จากตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตำแหน่งของพระสงฆ์กับบทบาทการเสริมสร้างสุขภาพพบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 7 คู่คือ

1. ความแตกต่างระหว่างเจ้าคณะจังหวัดและรองเจ้าคณะจังหวัด กับ รองเจ้าคณะอำเภอ จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดและรองเจ้าคณะจังหวัด อยู่ในระดับดีกว่ารองเจ้าคณะอำเภอ

2. ความแตกต่างระหว่างเจ้าคณะจังหวัดและรองเจ้าคณะจังหวัด กับ เจ้าคณะตำบล จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดและรองเจ้าคณะจังหวัดอยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งเจ้าคณะตำบล

3. ความแตกต่างระหว่างเจ้าคณะจังหวัดและรองเจ้าคณะจังหวัด กับ ตำแหน่งอื่น ๆ จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดและรองเจ้าคณะจังหวัดอยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งอื่น ๆ

4. ความแตกต่างระหว่างเจ้าคณะอำเภอ กับ รองเจ้าคณะอำเภอจากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ อยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอ

5. ความแตกต่างระหว่างเจ้าคณะอำเภอ กับ ตำแหน่งอื่น ๆ จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ อยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งอื่น ๆ

6. ความแตกต่างระหว่างรองเจ้าคณะอำเภอ กับ เจ้าคณะตำบลจากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งเจ้าคณะตำบลอยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอ

7. ความแตกต่างระหว่างรองเจ้าคณะอำเภอ กับ ตำแหน่งอื่น ๆ จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งอื่น ๆ ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอ

สมมุติฐานข้อที่ 4 พระสงฆ์ที่มีอยู่ในวัดแตกต่างกันกับบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาพต่างกัน

ตารางที่ 19 ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีอยู่ในวัดแตกต่างกันกับบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาพ

วัด	n	Mean	df	t	p
วัดราษฎร์	324	2.84	355	2.99	0.000*
วัดหลวง	33	3.25			

Sig = .05

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ที่พำนักอาศัยอยู่ในวัดที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมุติฐานข้อที่ 5 พระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะทางธรรมแตกต่างกันกับบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาพต่างกัน

ตารางที่ 20 ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะทางธรรมแตกต่างกันกับบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3	27.442	9.147	18.296	0.000*
ภายในกลุ่ม	353	176.489	0.50		
รวม	356	203.93			

Sig =.05

จากตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะทางธรรมแตกต่างกันมีบทบาทการเสริมสร้างสุขภาพที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 21 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างวิทยฐานะทางธรรมกับบทบาทการเสริมสร้างสุขภาพ

วิทยฐานะทางธรรม	$\bar{x}$	นักธรรมตรี	นักธรรมโท	นักธรรมเอก	ไม่มี
		2.67	2.82	2.86	4.96
นักธรรมตรี	2.67	-	0.454	0.177	0.000*
นักธรรมโท	2.82	-	-	0.774	0.000*
นักธรรมเอก	2.86	-	-	-	0.000*
ไม่มี	4.96	-	-	-	-

จากตารางที่ 21 จากตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างวิทยฐานะทางธรรมของพระสงฆ์กับบทบาทการเสริมสร้างสุขภาพพบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 คู่คือ

1. ความแตกต่างระหว่างพระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะทางธรรมเป็นนักธรรมตรี กับ พระสงฆ์ที่ไม่มีวิทยฐานะทางธรรมจากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวิทยฐานะทางธรรม อยู่ในระดับดีกว่า พระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะทางธรรมเป็นนักธรรมตรี

2. ความแตกต่างระหว่างพระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะทางธรรมเป็นนักธรรมโท กับ พระสงฆ์ที่ไม่มีวิทยฐานะทางธรรมจากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวิทยฐานะทางธรรม อยู่ในระดับดีกว่า พระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะทางธรรมเป็นนักธรรมโท

3. ความแตกต่างระหว่างพระสงฆ์ที่มีวิริยะทางธรรมเป็นนักรธรรมเอก กับ พระสงฆ์ที่ไม่มีวิริยะทางธรรมจากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวิริยะทางธรรม อยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่มีวิริยะทางธรรมเป็นนักรธรรมเอก

สมมุติฐานข้อที่ 6 พระสงฆ์ที่มีวิทย์ฐานะทางบาลีแตกต่างกันกับบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาพต่างกัน

ตารางที่ 22 ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีวิทย์ฐานะทางบาลีแตกต่างกันกับบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3	3.152	1.051	1.847	0.138
ภายในกลุ่ม	353	200.779	0.569		
รวม	356	203.93			

Sig =.05

จากตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ที่มีวิทย์ฐานะทางบาลีที่แตกต่างกันมีบทบาทกับการเสริมสร้างสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมุติฐานข้อที่ 7 พระสงฆ์ที่มีวิทย์ฐานะทางโลกแตกต่างกันกับบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาพต่างกัน

ตารางที่ 23 ตารางแสดงความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ที่มีวิทย์ฐานะทางบาลีแตกต่างกันกับบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3	14.436	7.218	13.484	0.000*
ภายในกลุ่ม	354	189.495	0.535		
รวม	356	203.93			

Sig =.05

จากตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ที่มีวิทย์ฐานะทางโลกที่แตกต่างกันมีบทบาทกับการเสริมสร้างสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 24 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างวิทยฐานะทางโลกกับบทบาทการเสริมสร้างสุขภาพ

วิทยฐานะทางธรรม	$\bar{x}$	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี 2.96	สูงกว่าปริญญาตรี 3.27
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2.68	-	0.001*	0.000*
ปริญญาตรี	2.96	-	-	0.13*
สูงกว่าปริญญาตรี	3.27	-	-	-

จากตารางที่ 24 จากตารางเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างวิทยฐานะทางโลกของพระสงฆ์กับบทบาทการเสริมสร้างสุขภาพพบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 คู่คือ

1. ความแตกต่างระหว่างพระสงฆ์ที่มีวิทยะทางโลกที่อยู่ในระดับปริญญาตรี กับ พระสงฆ์ที่มีวิทยะทางโลกต่ำกว่าปริญญาตรีการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า พระสงฆ์ที่มีวิทยะทางโลกที่อยู่ในระดับปริญญาตรี อยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่มีวิทยะทางโลกต่ำกว่าปริญญาตรี
2. ความแตกต่างระหว่างพระสงฆ์ที่มีวิทยะทางโลกที่อยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี กับ พระสงฆ์ที่มีวิทยะทางโลกต่ำกว่าปริญญาตรีการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า พระสงฆ์ที่มีวิทยะทางโลกที่อยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่มีวิทยะทางโลกต่ำกว่าปริญญาตรี
3. ความแตกต่างระหว่างพระสงฆ์ที่มีวิทยะทางโลกที่อยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี กับ พระสงฆ์ที่มีวิทยะทางโลกในระดับปริญญาตรีการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นได้ว่า พระสงฆ์ที่มีวิทยะทางโลกที่อยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับดีกว่าพระสงฆ์ที่มีวิทยะทางโลกในระดับปริญญาตรี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย บทบาทของพระสงฆ์ กับการเสริมสร้างสุขภาวะ: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีที่มีความต่างด้านอายุ พรรษา

ตำแหน่ง ประเภทของวัด วิถีฐานะ

สรุปผลการศึกษา

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีจำนวน 357 รูป สามารถสรุปข้อค้นพบที่ได้ตามวัตถุประสงค์

1. บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะมีบทบาทด้านสุขภาวะทางกายในระดับปานกลาง

บทบาทด้านสุขภาวะทางสังคมในระดับปานกลาง บทบาทด้านสุขภาวะทางจิตในระดับปานกลาง และบทบาทด้านจิตวิญญาณในระดับปานกลาง

2. การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะโดยจำแนกตามระดับอายุ

พระสงฆ์ ตำแหน่ง ประเภทของวัด วิถีฐานะ ของพระสงฆ์ พบว่า อายุ พรรษา ตำแหน่ง ประเภทของวัด วิถีฐานะทางธรรมและวิถีฐานะทางโลกที่แตกต่างกันจะมีบทบาทการเสริมสร้างสุขภาวะที่แตกต่างกัน ในขณะที่พระสงฆ์ที่มีวิถีฐานะทางบาลีแตกต่างกันไม่มีความแตกต่างทางด้านบทบาทเสริมสร้างสุขภาวะที่ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการศึกษา

ข้อค้นพบจากการศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ กับการเสริมสร้างสุขภาวะ: กรณีศึกษา คณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี สามารถนำมาอภิปรายร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการเสริมสร้างสุขภาวะสามารถนำมาอภิปรายผลร่วมกับทฤษฎีได้ดังนี้ กล่าวคือ บทบาทที่อยู่กับตำแหน่งหน้าที่ ประเภทของวัด ซึ่งอยู่ภายใต้โครงสร้างทางศาสนา ทำให้หน้าที่ดังกล่าวมีบทบาทต่อการกำหนดบทบาท หน้าที่ของพระสงฆ์ ดังในการศึกษาที่พบว่า ตำแหน่งของพระสงฆ์ และวัดที่อยู่ในสังกัด ที่แตกต่างกันจะกำหนดให้พระสงฆ์มีหน้าที่ที่แตกต่างกัน

บทบาททางด้านความเชื่อค่านิยม บรรทัดฐาน และความคิดอื่นๆ ที่ผู้กระทำได้รับอิทธิพล ซึ่งเป็นแนวทางที่ผู้กระทำดำเนินการต่าง ๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายภายใต้สถานการณ์นั้น ซึ่งลักษณะและแบบแผน ความเชื่อค่านิยม บรรทัดฐาน เหล่านี้จะถูกกำหนดมาจากประสบการณ์ ระยะเวลาที่ผู้กระทำ การ ชิมชั๊บและแทรกซึมอยู่ บุคลิกภาพของบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และเป็นระยะเวลานานพอสมควร ดังนั้นบทบาทของพระสงฆ์ที่ถูกกำหนดมาจากปัจจัยภายนอกจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขจากประสบการณ์ ที่ผู้กระทำได้รับมา ดังนี้ (Turner, อ้างถึงใน ประทุมมา พลภักดี, 2535) ดังนั้น อายุ พรรษา วิทยฐานะทางธรรมและวิทยฐานะทางโลก ซึ่งเป็นสิ่งที่พระสงฆ์ได้รับรู้มาทำให้เกิดความแตกต่างกับบทบาทในการเสริมสร้างสุขภาวะของสังคม

การศึกษารoles of พระสงฆ์สามารถนำมาอภิปรายผลร่วมกับกับงานวิจัยที่ได้พบทวนมาได้แก่ งานวิจัยนี้สอดคล้อง กับ บุญศรี พันธุ์พิริยะ (2546) ที่ได้ศึกษารoles of พระสงฆ์เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาจังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของพระสงฆ์ ด้าน อายุ ประเภทของวัด และปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติของพระสงฆ์ ได้แก่ อายุ พรรษา และตำแหน่งทางคณะสงฆ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุด้วย และวิฑูรย์ กลสิผล (2540) ได้ศึกษารoles of พระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออก พบว่า ตำแหน่งหน้าที่ ต่างกัน ได้แก่ พระสังฆาธิการ ผู้นำท้องถิ่น และผู้บริหารการศึกษามีทัศนคติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

งานวิจัยชิ้นนี้ยังได้ข้อค้นพบใหม่ซึ่งพบว่า ทางด้านการศึกษาวิทยฐานะทางด้านบาลีที่ไม่มีบทบาทของพระสงฆ์ต่อการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน จากการสัมภาษณ์ในข้อเสนอแนะ พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่าวิทยฐานะทางบาลีไม่สอดคล้องกับการดำเนินวิถีชีวิตและการรักษาสุขภาพของสังคมในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะ: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี สามารถนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของพระสงฆ์ในพื้นที่ผู้วิจัยทำการศึกษา ดังนี้

1. จากผลการศึกษารายข้อในแต่ละด้านได้ชี้ให้เห็นได้ว่า ควรสนับสนุนให้พระสงฆ์มีบทบาทการเสริมสร้างสุขภาวะทางด้านสังคมให้กับประชาชนในพื้นที่
2. บทบาทของพระสงฆ์ควรเข้ามาสนับสนุน ในการจัดตั้งองค์กร สถาบัน ของชุมชนเช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์หรือสถาบันการเงินอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่อง พระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะ: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรศึกษาถึงกระบวนการเผยแพร่ความรู้ให้แก่สังคมใน

ด้านต่าง ๆ ของพื้นที่ เช่น การเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์กับบทบาททางด้านสังคม หรือบทบาทของพระสงฆ์ในสถานการณ์ปัจจุบันในมิติทางด้านการศึกษาเชิงคุณภาพ

บรรณานุกรม

- โคจิ โนสุ. (2530). บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสงขลา. ปรินญาณิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดร.รุจิรา ดวงสงค์. (2550). การจัดการทางสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ HEALTH EDUCATION AND HEALTH PROMOTION MANAGEMENT. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นงเยาว์ ปฎิกรัษฎ. (2532). บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน : ศึกษาเฉพาะจังหวัดสงขลา. ปรินญาณิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นัตยา ทองเย็น. (2549). บทบาทวิทยาลัยการอาชีพต่อการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิคม มูลเมือง. (2541). การส่งเสริมสุขภาพ : แนวคิดความก้าวหน้าของผู้ประกอบวิชาชีพทางสุขภาพ. มปท.
- บรรพต วีระสัย และคณะ. (2523). พระสงฆ์กับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- บุญศรี พันธุ์พิริยะ. (2546). บทบาทของพระสงฆ์เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาในจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประภาส ศิลปรัศมี. (2529). บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล. กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาชุมชน.
- พระบุญเพ็ง วรรณโม (สิงห์คำ). (2551). ศึกษาบทบาทของมัคคุเทศก์น้อยที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดเนรมิตวิปัสสนา อำเภอคำชะอี จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2549). สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- พระวิบูลย์ ธรรมมาที. (2535). พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พินิจ ลาภอนานนท์. (2555). สุขภาวะของพระสงฆ์ ปี 2555. กรุงเทพฯ: บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- _____. (2556). ประเด็นสุขภาวะในพระไตรปิฎก. กรุงเทพฯ: บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน. (2526). สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.

- รศ.นพ.ปรีดา ทศนประดิษฐ์ และเพื่อน. (2546). รายงานการศึกษา “ระบบสุขภาพและการประเมินผลการดำเนินการ”. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด.
- วิฑูรย์ กสิผล. (2541). บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. จังหวัดชลบุรี.
- ศ.นพ.อารี วัลยะเสวี และเพื่อน. (2543). (ร่าง) รูปแบบระบบบริการสุขภาพที่สอดคล้องกับสังคมไทยในสองศตวรรษหน้า. นนทบุรี: สำนักพิมพ์โกลเด้นคีมทอง.
- สุพัตรา สุภาพ. (2530). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อัจฉราพรรณ วงศ์อุปราช. (2544). ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์. งานภาคนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บรรณานุกรม

- โคจิ โนสุ. (2530). *บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสงขลา*.
ปริญญาานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นงเยาว์ ปิฎกัรชต์. (2532). *บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน : ศึกษาเฉพาะ
จังหวัดสงขลา*. ปริญญาานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นาคยา ทองเย็น. (2549). *บทบาทวิทยาลัยการอาชีพต่อการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาวิทยาลัยการ
อาชีพพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิคม มูลเมือง. (2541). *การส่งเสริมสุขภาพ : แนวคิดความก้าวหน้าของผู้ประกอบวิชาชีพทาง
สุขภาพ*. มปท.
- ดร.รุจิรา ดวงสงค์. (2550). *การจัดการทางสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ HEALTH EDUCATION
AND HEALTH PROMOTION MANAGEMENT*. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บรรพต วีระสัย และคณะ. (2523). *พระสงฆ์กับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาภูมิ
วิทยาลัย.
- บุญศรี พันธุ์พิริยะ. (2546). *บทบาทของพระสงฆ์เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาใน
จังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
พยาบาลผู้สูงอายุ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประภาส ศิลปรัตน์. (2529). *บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของคณะทำงานสนับสนุนการ
ปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล*. กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาชุมชน.
- พระบุญเพ็ง วรรณโม (สิงห์คำ). (2551). *ศึกษาบทบาทของมัคคุเทศก์น้อยที่มีต่อการเผยแผ่
พระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดเนรมิตวิปัสสนา อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2549). *สุขภาพของครัวเรือนแนวพุทธ*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- พินิจ ลาภอนันท์. (2555). *สุขภาพของพระสงฆ์ ปี 2555*. กรุงเทพฯ: บริษัท จรัสสินทวงศ์การ
พิมพ์ จำกัด.
- _____. (2556). *ประเด็นสุขภาพในพระไตรปิฎก*. กรุงเทพฯ: บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์
จำกัด.
- ไพบูลย์ ช่างเรียน. (2526). *สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- รศ.นพ.ปรีดา ทศนประดิษฐ์ และเพื่อน. (2546). *รายงานการศึกษา “ระบบสุขภาพและการ
ประเมินผลการดำเนินการ”*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : บริษัท
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด.

วิฑูรย์ กสิผล. (2541). บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
จังหวัดชลบุรี.

พระวิบูลย์ ธรรมมาที. (2535). พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และแก้ไขเพิ่มเติมโดย
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศ.นพ.อารี วัลยะเสวี และเพื่อน. (2543). (ร่าง) รูปแบบระบบบริการสุขภาพที่สอดคล้องกับสังคมไทย
ในสองศตวรรษหน้า. นนทบุรี: สำนักพิมพ์โกมลคีมทอง.

อัจฉราพรรณ วงศ์อุปราช. (2544). ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์. งานภาควิชา
นิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.

สุพัตรา สุภาพ. (2530). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

แบบสอบถาม

บทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน:

กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี

คำอธิบาย

แบบประเมินผลนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการทำวิจัย เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะ : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดชลบุรี ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามด้วยความ
เป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. อายุ

() 20 – 30 ปี

() 31 – 40 ปี

() 41 – 50 ปี

() 51 – 60 ปี

() 61 – 70 ปี

() 70 ปีขึ้นไป

2. พรรษา

() 1 – 5

() 6 – 10

() 16 - 20

() 21 ขึ้นไป

3. ตำแหน่ง

() เจ้าคณะจังหวัด

() รองเจ้าคณะจังหวัด

() เจ้าคณะอำเภอ

() รองเจ้าคณะอำเภอ

() เจ้าคณะตำบล

() รองเจ้าคณะตำบล

() อื่น ๆ.....

4. สมณศักดิ์.....

5. ประเภทวัด

() วัดราษฎร์

() วัดหลวง

6. วิทฐานะแผนกธรรม

() นักธรรมชั้นตรี

() นักธรรมชั้นโท

() นักธรรมชั้นเอก

7. วิทฐานะแผนกบาลี

() ไม่มี

() เปรียญตรี

() เปรียญโท

() เปรียญเอก

8. การศึกษาทางโลก

() ต่ำกว่าปริญญาตรี

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 บทบาทของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติในการสร้างเสริมสุขภาวะ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงช่องทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงข้อเดียว

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. วัดเป็นศูนย์ป้องกัน บำบัด รักษาผู้ติดยาเสพติด					
2. จัดตั้งศูนย์สาธิตปฏิบัติเป็นสถานที่บริการยารักษาโรคแก่ประชาชน					
3. วัดเป็นสถานที่ให้บริการรักษาโรคแก่ประชาชนด้วยแพทย์แผนไทย					
4. บริการรักษาพยาบาลผู้ป่วยตามภูมิปัญญาท้องถิ่น					
5. วัดจัดอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียนในชุมชน					
6. ตั้งศูนย์ให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนทั่วไป					
7. ให้ความรู้ด้านศีลธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา					
8. จัดตั้งศูนย์หรือโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นภายในวัด					
9. จัดสอนธรรมศึกษาให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป					
10. จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือบาลีภายในวัด					
11. จัดการให้ความรู้หลักสูตรวิชาชีพพระยะสันเพื่อเป็นอาชีพเสริมแก่ประชาชน					
12. มีศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ขึ้นในวัด					
13. เป็นศูนย์กลางในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรอื่นในการจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของชุมชน					
14. จัดห้องสมุดสำหรับชุมชนขึ้นภายในวัด					
15. เป็นผู้นำจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์หรือสหกรณ์ชุมชน					
16. เป็นผู้นำจัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคารโค-กระบือ หรือธนาคารอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น					
17. เป็นสถานที่จัดเวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มหรือองค์กรของชุมชน					

18. เป็นตัวกลางเชื่อมประสานเมื่อเกิดกรณีข้อพิพาทหรือความขัดแย้งในชุมชน					
19. จัดให้วัดเป็นอุทยานทางการศึกษาของชุมชน					
20. จัดกิจกรรมการปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในวัด					
21. บรรยายธรรม และเผยแพร่ข่าวสารโดยใช้หอกระจายข่าว					
22. เผยแพร่ธรรมโดยการเขียนบทความลงเผยแพร่ในหนังสือต่างๆ					
23. จัดทำต้นไม้พูดได้ เช่น สุภาสิตสอนใจ ปรีชาธรรม และคติธรรมในวัด					
24. เทคนหรือบรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียงหรือทางโทรทัศน์					
25. เทคนหรือบรรยายธรรมโดยบันทึกเสียงหรือแถบบันทึกเสียง					
26. จัดเวทีสนทนาธรรมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตให้แก่ประชาชน					
27. จัดกิจกรรมรักษาอุโบสถศีลทุกวันพระ หรือช่วงระยะเข้าพรรษา					

ตอนที่ 3 ปัญหา ในการส่งเสริมสุขภาวะของคนในชุมชน

ท่านมีปัญหเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมสุขภาวะของคนในชุมชน และประชาชนทั่วไป

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....